Intervenció a la I Conferència
dels Homes i Dones d'Esquerra.
Juny de 1986.

Cornellà
el 10.9.86

Bé, aquests dies, veient com ens agrupavem aquí i aguantavem pacientment les pallisses que entre tots clavàvem, em preguntava què és el que ens ha dut aquí. Perquè som gent que compartim, més o menys, unes aspiracions comunes, que tenim unes trajectòries semblants però no iguals i que avui, fins i tot, ens trobem en situacions diferents. Hi ha gent que milita a partits, hi ha gent que no milita, la majoria. I per tant tenim situacions no equivalents i no obstant ens trobem aquí.

Crec que el que ens ha aplegat, el que justifica aquesta discussió nostra és que compartim, des d'angles diversos, tres inquietuds que no són comunes.

La primera és que l'esquerra a Catalunya ha perdut la majoria, que ha perdut això que en diem l'hegemonia i que no veiem massa clar com la pot recuperar.

La segona és que tenim un govern d'esquerres al poder central, que va entrar amb molts vots, entre ells la majoria dels vots de Catalunya, i que ens desconcerta perquè la seva política tendeix a diluir coses que ens semblaven clares. Fins i tot ens planteja on passa ja la línia divisòria entre esquerra i dreta en qüestions essencials.

I la tercera inquietud, que em sembla, que ens porta aquí i que tots compartim és que hi ha problemes generals que afecten avui a l'estructura mateixa de la nostra societat i que no encaixen bé amb les nostres tradicions teòriques o que els nostres models teòrics avui no ens donen respostes clares. Això ja ens posa en la pista d'un problema clau i és que la discussió sobre les perspectives de l'esquerra a Catalunya és condicionada, efectivament, per la necessitat de donar una alternativa al nacionalisme però no es pot limitar a aquest aspecte de la qüestió. En realitat, avui, ens trobem que hi ha problemes generals que l'esquerra a Europa s'interroga i que fins i tot moltes de les coses que ara diem ens porten més enllà de la tradició.

Ahir es deia des d'aquesta mateixa tribuna: "descobrim ara que no hi ha solucions finals, que no hi ha paradís, es tracta d'anar fent." És exactament el mateix que es deia en la discussió de la II internacional, a començament de segle però ara ho retrobem d'una altra manera. Perquè avui la gran qüestió no és que hi hagi transformacions econòmiques i socials -que sempre n'hi ha hagut, el nostre segle és un segle de profundíssimes, rapidíssimes transformacions- el problema és

que avui no ens quadra la nostra tradició essencialment pel que fa referència al tema del poder polític.Per què? Perquè l'esquerra ha anat donant respostes a tot això, perquè hi ha hagut una esquerra socialista que després de superar malament la prova de foc de la I Guerra Mundial va començar a entrar en la lògica de l'estat de benestar. És a dir, tenim una societat capitalista però podem introduir elements de redistribució, de correcció, i de superació de les injustícies i de les desigualtats a través d'un tipus de model d'estat i avui diem: "no ens serveix, què passa?" I tenim una esquerra comunista que a partir d'una altra tradició li passa el mateix.

En aquests moments ens trobem davant d'una situació en la que els nostres esquemes teòrics, efectivament, no donen resposta a problemes grossos. Però nosaltres, des d'aquí, difícilment els resoldrem. Aquesta Conferència no resoldrà els problemes de l'esquerra ni tan sols de la catalana perquè hi ha un debat en curs a tot Europa en el qual es plantegen tots aquests problemes però on les velles línies divisòries desapareixen. Avui, per ex., el PCI té molts més punts de contacte amb els socialistes alemanys o suecs que no pas amb els comunistes francesos o portuguesos o espanyols. I els mateixos partits socialistes tenen propostes i trajectòries diferents segons que tinguin una tradició determinada com la dels països escandinaus o la dels països del Sud.

Per tant noves línies divisòries, nova discussió política i nova discussió que afecta a tot el que és la trajectòria històrica, orgànica de l'esquerra. Per ex., els sindicats. Avui, també hi ha una gran discussió sobre el problema sindical perquè els mateixos sindicats es troben davant una situació nova i la gran qüestió que és comencen a plantejar tots ells, i això també trenca i confon línies divisòries tradicionals és saber si el sindicat encara ha d'adoptar una actitud de resistència davant d'uns canvis que no controla o si ha d'entrar en el control d'aquests canvis. És a dir, si ha de deixar la iniciativa de les transformacions econòmiques i de l'empresa a la patronal o si ha d'intentar controlar-la també. Aquest és un problema nou que obliga a modificar estructures, mentalitats i que no està resolt a Europa i, evidentment, no tenim resolt aquí.

I aquí partim d'una situació més difícil. Nosaltres, l'esquerra aquí es troba en una situació insòlita perquè quan parlem que a Ca-

talunya l'esquerra no és majoritària no sé què estem describint. L'esquerra és majoritària als ajuntaments i resulta que la dreta majoritària a la Generalitat no governa els principals ajuntaments. Per tant de què parlem. Parlem d'una situació molt curiosa que inverteix els termes històrics de la qüestió. Resulta que avui a Catalunya i en general a Espanya l'esquerra està gestionant i la dreta fa política. Però aquí a Catalunya, concretament, la dreta fa ideologia amb un importantíssim pressupost al darrera i amb una gran potència institucional perquè controla la Generalitat, el poder més irresponsable que existeix, segurament al món. I quan dic irresponsable em refereixo a que es crea la situació insòlita que els grans problemes que avui preocupen a la població de Catalunya no passen per la Generalitat i quan hi passen es desvien. La gent té problemes sobre l'atur, sobre la inseguretat ciutadana, sobre la reconversió industrial, sobre els impostos. I davant d'aquests problemes la solució sempre és la mateixa: "això és qüestió dels ajuntaments o del poder central i nosaltres, la Generalitat, no tenim competències..." I quan hi ha qüestions que els afecten com per ex. sanitat o ensenyament, la solució és: "no ens donen diners." I d'aquesta manera ens trobem amb una situació sensacional, des del punt de vista de la nostra pròpia història i tradició. Avui, nosaltres gestionem i els altres ens fan política d'aquesta manera i quan parlem, a vegades, de les associacions i que no connectem també hauríem d'aclarir això perquè (*)social n'hi ha a Catalunya però es troba en conflicte, moltes vegades, amb els ajuntaments i en canvi no té cap conflicte amb la Generalitat.

Aquesta és una situació curiosa perquè queda agreujada per un fet que altres països no tenen. L'esquerra està gestionant uns aparells, aparell d'estat i aparells municipals que l'esquerra no ha construït, que ha construït la dreta. Un estat que hem heretat. Franco va morir al llit i això vol dir que no el vam derrotar i vol dir que vam començar la transició amb uns aparells que pràcticament eren els mateixos, la mateixa policia, el mateix exercit, la mateixa administració, etc. i aquest estat l'està gestionant l'esquerra pràcticament intacte. Els grans problemes comencen en fer la reforma d'aquest estat, d'aquests ajuntaments. A diferència del que passa a d'altres països, per ex. a Suècia on l'estat si que l'ha construït l'esquerra i és més clarament

d'esquerres la socialdemocràcia sueca que el socialisme mediterrani. Aquest és un problema que moltes vegades oblidem i que ens ha de fer reflexionar perquè una gran part de l'anàlisi que està fent avui l'esquerra deriva d'aquesta situació.

A partir d'aquí venen molts dels problemes que tenim: el nacionalisme. A partir d'una situació en la que el nacionalisme controla una Generalitat, que no la desgasta, que és una situació còmoda i genera aquesta ideologia del nacionalisme de la qual parlàvem. Però jo em pregunto si la ideologia de Convergència és nacionalista. I ho dic amb tota la responsabilitat perquè hem de saber distingir entre nacionalisme real i nacionalisme fictici. En realitat què és el que anomenem nacionalisme. És un conglomerat de coses diverses en les quals persisteixen elements del vell nacionalisme i d'altres que no, per ex. la idea matriu, la idea clau és que l'enemic exterior no ha canviat i el nacionalisme sempre n'ha tingut necessitat, i quan avui es diu: "el poder del PSOE és el mateix que Franco o Felip V ", s'està dient que l'enemic exterior no ha variat i d'aquí el victimisme col.lectiu o el monopoli de la representació i d'altres coses. Entre aquestes n'hi ha una de molt important perquè en la mesura que avui es continua identificant el poder central com l'enemic exterior tradicional que no ha variat el que es fa és una altra operació importantíssima que és transformar els representants d'aquest mateix corrent polític que governa a Madrid en prolongació interna de l'enemic exterior. Aquest és un fet enormement interessant i això si que és real. SE'n diu nacionalisme d'això? No sé. Quina proposta té aquest nacionalisme? És que té la proposta política de fer de CAtalunya un estat independent i per tant s'identifica nació catalana amb estat? Hi ha sectors del nacionalisme que si que ho diuen, uns altres no ho diuen, d'altres, com Convergència, mantenen una absoluta ambigüitat i això es manifesta en el llenguatge. Aquí no es parla d'Espanya, es parla de l'estat espanyol i fins i tot ho fa l'esquerra com si Espanya fos una paraula que l'esquerra no pogués utilitzar. Fora d'aquí s'accepta ser l'espanyol de l'any, hi ha en marxa una operació política: l'operació reformista i el seu objectiu és reconstruir la dreta espanyola, anar cap un nou bipartidisme, trencar aquest bipartidisme estèril, des del punt de vista de la dreta, que ha creat un sostre que AP no pot superar

per anar cap un altre bipartidisme on una dreta renovada pugui derrocar a l'esquerra avui en el poder. Aquest és el programa, i això és nacionalisme? Diguem que ho és de cara endins i que de cara enfora és una altra cosa.

Però aquesta ambigüitat sobre el model d'estat és perillosíssima per la mateixa estabilitat del projecte polític que pugui tenir l'esquerra perquè en la mesura que es diu: "aquest estat espanyol no sabem si ens serveix", s'està obrint camí a la legitimització de l'independentisme i l'independentisme és una altra història que ens porta a un altre terreny i sobre això hi ha, des de la Generalitat, una ambiqüitat que no és neutral sinó que potencia aquest perill.

I és cert que davant d'això l'esquerra no té respostes clares i estem desconcertats. L'esquerra va ser majoritària, a Catalunya, a les primeres eleccions. Aquí es va donar el cas que el partit més votat, a les eleccions del 77 va ser el Partit dels Socialistes i el segon el PSUC, i que entre els dos formaven majoria com es va veure a l'Entesa del catalans i Convergència va quedar molt endarrera. Aquesta situació s'ha perdut. L'esquerra aquí era majoritària i a la resta d'espanya no; aquí volíem la ruptura i a la resta d'Espanya la reforma. Aquí vam tenir la nostra pròpia versió de la reforma que va ser el govern Tarradellas, perquè aquest govern, independentment de la voluntat del Sr. Tarradellas, era la plasmació concreta de la reforma que se'ns feia des del poder central en la qual l'esquerra quedava diluïda sense projecte propi i quan aquell govern es va acabar l'esquerra es va quedar sense res i l'única alternativa va ser la d'en Jordi Pujol.

La responsabilitat de l'esquerra va ser la seva pròpia divisió, potser era inevitable però a partir d'ella, que no sé si va ser causa o efecte, l'esquerra va començar a perdre la majoria i la seva capacitat d'hegemonitzar el procés polític de CAtalunya.

A partir d'aquí les coses van canviar. El PSC té una indiscutible majoria en el si de l'esquerra, des del punt de vista electoral, però té seriosos problemes d'implantació social. El PSUC es troba avui en una situació interna difícil. Esquerra REpublicana amb la més absoluta ambigüitat participant en el govern de la Generalitat i al mateix temps fent d'oposició, també està en crisi d'identitat.I uns Nacionalistes d'Esquerra que d'una banda tenen, efectivament, visions po-

lítiques molt clares d'esquerra en qüestions internacionals però en canvi tenen visions absolutament dretanes en la política nacional, catalana i preconitzen una sortida absolutament inviable com és la independència.

Davant d'aquesta situació hem de partir d'una voluntat per redreçar-ho i aquesta Conferència seria l'expressió d'això. Nosaltres hem de partir d'aquí evitant dues possibles trampes: una, que l'hegemonia de l'esquerra a Catalunya es pot refer sobre les mateixes bases del passat. Dues, que l'esquerra per recuperar l'hegemonia ha d'entrar en la lògica del nacionalisme i demostrar que és més nacionalista que ningú. Jo crec que aquestes són dues trampes profundes per una sèrie de raons. Primera, no podem continuar pensant Catalunya de la mateixa manera que fa 10, 30 o 50 anys. Rovira i Virgili, Campalans, dos grans pensadors d'un moment determinat de la nostra història, avui ni l'un ni l'altre ens resolen cap problema dels que tenim perquè la situació és nova perquè Catalunya s'ha construït en el curs d'un procés polític que no és el mateix.

A partir de 1978 tenim una Constitució, tenim un model d' estat que pacifica, que obre perspectives, no és excloent i fins i tot intenta fusionar les dues idees tradicionals de nació espanyola que s'han combatut, en aquest país, amb les armes a la mà. Això ho tenim. No té sentit que continuem construint Catalunya sobre la base d'un enemic exterior. Quan parlem de nació catalana estem parlant d'una realitat però d'una realitat que canvia. Alguna persona creu que cap dels grans problemes polítics, socials que té Catalunya es poden resoldre només des d'aquí? Jo crec que no i com que ningú s'ho creu hem de saber exactament de què parlem. Nació catalana, sí però nació catalana amb el conjunt d'Espanya, nació catalana amb el conjunt d'europa. I Catalunya ha de buscar formes d'articulació amb la resta d'Espanya i per tant el problema del model polític és absolutament decisiu.

I avui davant d'això tenim diversos problemes que fan referència un, a l'articulació de les forces d'esquerra i l'altre al projecte polític general.

Avui necessitem no solament la unitat de les forces d'esquerra sinó una nova unitat posant en comú el que tinguem a partir de la nostra

pràctica, de la nostra reflexió, de la constatació de les nostres insuficiències i de les nostres perplexitats. Hem de tenir un projecte concret no sols el que ens uneix sinó què volem i què volem a curt termini. L'esquerra necessita connectar, necessita un missatge, una comunicació. I un dels problemes que tenim és que no sabem comunicar, no sabem parlar. Tenim un llenguatge excessivament abstracte, excessivament teòric i hem de saber connectar amb les aspiracions de la gent, parlant dels seus problemes i amb la convicció que nosaltres els hi podem resoldre millor.

Això ens obliga a replantejar-nos coses que fins i tot semblaven definitives com és el concepte de representació política o l'estructura mateixa dels partits. El concepte de partit de classe no serveix, hem d'anar a un concepte més ampli en el qual puguem donar respostes a inquietuds de majories no forçosament homogènies. Perquè, avui per avui, el gran problema que té l'esquerra és que d'una banda gestiona institucions que ella no ha construït i de l'altra la seva presència pública només es fa a través d'uns partits dèbils i mal estructurats, desconeguts per la majoria i que només apareixen en el moment de les eleccions. I davant d'això, evidentment, no hi ha resposta. Quanta gent, en la societat catalana, quan té un problema important es dirigeix a la seu d'un partit polític d'esquerres? Primera, l'ha de trobar i si la troba què hi fa i si entra i parla quina resposta se li dóna. I això crea una situació nova, la gent en situació de crisi, aïllada, que no se sent segura tendeix a establir relacions directes amb la institució, amb el poder existent. Això explica aquestes oscil.lacions electorals extraordinàries que fa que una mateixa població, en el curs d'un any i mig, pugui votar comunista, socialista o convergent sense massa problemes perquè el que està votant no és una opció programàtica està votant algú que li doni seguretat.

Cal per tant superar les línies divisòries del passat i això si que sembla utòpic perquè els partits s'han construït a partir d'una trajectòria determinada i perquè avui tenim grans línies que encara enfronten, per ex., l'OTAN o la mateixa reconversió industrial, etc.. però més enllà d'això què? Quan vingui el moment d'enfrontar-nos d'una manera electoral, política amb la majoria actual perquè la volem desplaçar i només podem fer-ho per la via electoral, aleshores què? Se-

rem capaços de posar en comú les coses que ens uneixen, sí o no? I aquest és el desafiament. Perquè jo no crec, per exemple, que més enllà de la disputa de l'actual espai polític dels socialistes pensin que poden ser com són un partit essencialment avui estructurat a partir de les institucions i que al mateix temps poden representar a tota l'esquerra autèntica. I no crec que els comunistes puguin continuar parlant de revolució de la majoria des de la minoria més estricta pensant que aquesta revolució es pot fer sense els socialistes.

Algunes d'aquestes coses s'han de plantejar seriosament i veure què és el que ens uneix i hem de saber que podem discutir molt, reflexionar molt fent Conferències però que en un moment determinat, en els propers anys, hem de saber si ho portem cap a una confrontació electoral perquè si volem guanyar ho hem de fer electoralment, el nostre debat ha d'anar cap aquí també. Crec que s'ha d'anar cap a una força unitària i això no significa anar a fer un sol partit, ni fer una sola candidatura. Es tracta de posar en comú de tal manera les coses que l'esquerra digui, molt clarament, des de la seva pluralitat,que té una perspectiva, que té uns candidats que poden ser acceptats per tots i que té la possibilitat realment de donar la volta a la situació.

Aquí l'esquerra generarà entusiasme, generarà optimisme quan doni unes idees clares i posi en comú una voluntat unitària.

I per acabar unes paraules sobre el model d'estat. Si tenim el model d'estat que abans us deia la línia divisòria entre una esquerra que pot funcionar i una altra que no crec que ens serveixi, és l'acceptació o el refús del model d'estat definit per la Constitució.

És un model d'estat construït a partir d'una voluntat de consens, d'una voluntat d'obrir. És un model obert, les possibles vies poden ser moltes, inclús recessives. Es tracta d'anar cap a un model de tipus federal i això es pot fer a partir del model actual perquè el problema no és un problema de nom sinò de pràctica.

Nosaltres hem de superar les nostres pròpies ambigüitats i l'esquerra en té moltes a nivell teòric, per exemple, ens hem d'aclarir respecte a la solució del problema de Catalunya si passa per l'exercici o no del dret d'autodeterminació, i això s'ha d'aclarir. A mi em sembla que hi ha una incompatibilitat absoluta entre la defensa d'un model federal i la defensa del model d'autodeterminació. Una cosa sig-

nifica la consolidació d'un model d'estat i l'altra la seva desintegració.

També ens hem d'aclarir sobre que entenem per normalització lingüística i què volem sobre això. Hem de lluitar per la normalitat de la llengua catalana però hem de deixar molt clar que això no significa que volem el català com a llengua única. A part que és impossible seria un retrocés històric descomunal.

L'esquerra catalana ha de ser profundament catalana, profundament nacional. Qui pot negar que l'esquerra ha construït aquesta Catalunya? Qui ho pot fer? A no ser que ens ho deixem prendre. Catalans sí però amb voluntat de defensar Catalunya i d'entendre'ns amb la resta d'Espanya, posant per davant la negociació i no el conflicte. Posant per davant la voluntat de fer de Catalunya el motor o un dels motors de construcció d'aquesta Espanya federal no de tancar-nos en el propi clos amb fugides endavant sobre Europa o sobre els Països Catalans. Sobre això nosaltres hem de ser molt clars i nets.

Independència de la nostra formulació? Abans L'Antoni Castells parlava de sobirania. A mi el concepte de sobirania la veritat és que no em diu res perquè quan més mires pel món no veus res que sigui sobirà excepte els Estats Units i la Unió Soviètica. L'esquerra de Catalunya ha de reivindicar la seva especificitat però l'ha de saber conquerir i no a través d'estatuts orgànics. Quina sobirania volem reivindicar si no som capaços de guanyar nosaltres sols a Catalunya? Quan hàgim guanyat en podrem parlar de tot això.

Per tant hem de saber que l'adversari, que l'enemic no és l'esquerra de la resta d'Espanya. Hi tenim conflictes, hi tenim incomprensions, hi tenim resistències jacobines, resitències tecnocràtiques; i nosaltres tenim moltes ambigüitats. A partir d'aquí parlem-ne, a partir d'aquí definim l'espai català, lluitem, guanyem i així serà com s'arreglaran els problemes. I evidentment això no exclou la corresponsabilitat de l'esquerra que governa la resta d'Espanya però aquesta esquerra tan incomprensible en molts casos i tan negativa en d'altres penseu el que serà quan hi hagi la dreta, si algun dia hi arriba. Això ens ha de quedar clar.

Bé, per finalitzar, en aquesta Conferència em sembla que ens hem unit per discutir aquests i d'altres problemes, s'han fet coses importants

això és una instància de discussió i de diàleg però que ha de tenir una culminació política. Que aquesta Conferència no vol substituir els partits, que aquesta Conferència no vol ser una plataforma electoral per si mateixa, que ha de ser una part d'unió, que ha de portar elements de reflexió que els partits puguin acollir.Si aquest és el resultat potser aquests dies hauran estat útils especialment de cara al futur immediat. Gràcies.